

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

JULIANE KOKOTT

esitatud 18. juulil 2007¹

I. Sissejuhatus

1. Käesolev kohtuasi on näide sellest, et andmete teataval eesmärgil salvestamine äratab soovi andmeid laiaulatuslikumalt kasutada. Hispaanias peavad Interneti-teenuse pakkujad salvestama kasutajate teatavad andmed selleks, et vajadusel saaks neid kasutada kriminaalmenetluse raames või avaliku korra ja riigikaitse huvides. Nüüd soovib autoriõiguste valdajate ühing nimetatud andmete abil tuvastada kasutajaid, kes on failide vahetamisega rikkunud autoriõigusi.

2. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas ühenduse õigus võimaldab või koguni nõuab isikuga seotud ja Interneti kasutamist puudutavate liiklusandmete üleandmist intellektuaalomandi valdajale. Siseriiklik kohus lähtub seisukohast, et intellektuaalomandit ja infoühiskonda käsitlevad mitmed

direktiivid annavad intellektuaalomandi valdajatele õiguse nõuda elektroonilise side teenuste pakkujalt nimetatud andmete üleandmist, kui andmetega saab tõendada autoriõiguste rikkumist.

3. Järgnevas näitan siiski, et elektroonilise side valdkonnas kehtivad ühenduse õiguse andmekaitsetsätted võimaldavad isikuga seotud liiklusandmete üleandmist ainult pädevatele riigiasutustele, mitte aga otse autoriõiguste valdajatele, kes soovivad oma õigusi kaitsta tsiviilasja raames.

II. Õiguslik raamistik

A. Ühenduse õigus

4. Käesoleva kohtuasja lahendamiseks on asjakohased intellektuaalomandi kaitse ja

1 – Algkeel: saksa.

elektroonilise kaubanduse sätteid, eriti aga andmekaitsetsätteid.

7. Direktiivi 2000/31 artikli 15 lõige 2 sätestab:

1. Intellektuaalomandi kaitse infoühiskonnas

„Liikmesriigid võivad kehtestada infoühiskonna teenuse osutajatele kohustuse kiiresti teatada pädevatele ametivõimudele nende teenuse saajate väidetavalt ebaseaduslikest tegevustest või pakutavast teabest või kohustuse edastada pädevatele asutustele nende taotluse põhjal teavet, mis võimaldab identifitseerida nende teenuse saajaid, kellega teenuseosutajal on talletamise kohta lepingud.”

5. Seoses intellektuaalomandi kaitsega infoühiskonnas tuleb eelkõige märkida Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul².

8. Direktiivi 2000/31 artikli 18 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

6. Direktiivi 2000/31 artikli 1 lõige 5 piirab direktiivi kohaldamisala. Punkti b kohaselt ei kohaldata nimetatud direktiivi „direktiivide 95/46/EÜ ja 97/66/EÜ rakendusallasse kuuluvate infoühiskonna teenustega seotud küsimuste suhtes”.³

„Liikmesriigid tagavad, et nende siseriiklike õigusaktide kohaselt kasutada olevad infoühiskonna teenuseid käsitlevad õiguskaitsevahendid võimaldaksid kiiresti võtta meetmeid, kaasa arvatud ajutisi meetmeid, et lõpetada iga väidetav rikkumine ja vältida asjaomaste huvide edasist kahjustamist.”

2 – EÜT L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399.

3 – Viidatud on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivile 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiivile 97/66/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatusse kaitset telekommunikatsioonisektoris (EÜT 1998, L 24, lk 1).

9. Elektroonilises kaubanduses kehtivad intellektuaalomandi kaitse erinormid sisalduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001 aasta direktiivis 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas⁴. Eelkõige pakub nendest huvi artikkel 8 pealkirjaga „Sanktsioonid ja õiguskaitsevahendid“:

„1. Liikmesriigid näevad käesolevas direktiivis sätestatud õiguste ja kohustuste rikkumise puhuks ette asjakohased sanktsioonid ja õiguskaitsevahendid ning võtavad kõik meetmed nende sanktsioonide ja õiguskaitsevahendite kohaldamise tagamiseks. Sätestatavad sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed tagamaks, et õiguste valdajad, kelle huve on nende territooriumil õigusi rikkuva tegevusega kahjustatud, saavad kohtu kaudu taotleda kahjutasu ja/või ettekirjutust ning vajaduse korral õigusi rikkuva materjali, samuti artikli 6 lõikes 2 nimetatud seadmete, toodete ja komponentide konfiskeerimist.

3. [...]”

10. Direktiivi 2001/29 artikkel 9 piirab direktiivi kohaldamisala järgmiselt:

„Käesolev direktiiv ei mõjuta eelkõige patendiõiguste, kaubamärkide, tööstusdisainiõiguste, kasulike mudelite, mikrolülituse topograafia, kirjatüüpide, tingimusjuurdepääsu, ringhäälinguteenuste kaablile juurdepääsu, rahvusliku rikkuse kaitse, kohtudeposiidi nõuete, piiravat tegevust ja kõlvatut konkurentsi käsitlevate seaduste, ärisaladuste, julgeoleku, konfidentsiaalsuse, andmekaitse ja eraelu puutumatuse, avalikele dokumentidele juurdepääsu ega lepinguõigusega seotud sätete kohaldamist.”

11. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004 aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta⁵ artikkel 8 näeb ette intellektuaalomandi valdaja erilise teabeõiguse:

„1. Liikmesriigid tagavad, et intellektuaalomandi õiguste rikkumise menetlemisel ning hageja õigustatud ja proportsionaalse nõude vastuseks võivad pädevad kohtuasutused nõuda, et teave intellektuaalomandi õiguste

4 – EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230.

5 – ELT L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32; kasutatud on ELT L 195, lk 16 avaldatud korrigeeritud versiooni.

rikkumise päritolu ja kaupade või teenuste levitamisevõrgustiku kohta esitaks rikkuja ja/või kes tahes isik, kes:

3. Ilma et see piiraks lõigete 1 ja 2 kohaldamist, kohaldatakse muid õigusnorme, mis:

[...]

a)–d) [...]

c) on tabatud õigusi rikkuvate teenuste kommertseesmärgil pakkumiselt;

või

[...]

e) reguleerivad konfidentsiaalsete teabeallikate kaitset ja isikuandmete töötlemist.”

2. Lõikes 1 nimetatud meetmed hõlmavad vastavalt vajadusele:

12. Samas ei puuduta direktiiv 2004/48 artikli 2 lõike 3 kohaselt

a) tootjate, valmistajate, levitajate, tarnijate ja muude kaupade või teenuste varasemate valdajate ning ühtlasi kavandatavate jae- ja hulgimüüjate nimesid ja aadresse;

„a) ühenduse sätteid intellektuaalomandi materiaalõiguse, direktiivi 95/46/EÜ, direktiivi 1999/93/EÜ ja direktiivi 2003/31/EÜ kohta üldiselt või eriti direktiivi 2000/31/EÜ artiklite 12–15 kohta;

b) [...]

b) [...]”

2. Andmekaitsetsätted

13. Andmekaitse valdkonnas omab tähtsust Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002 aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatus ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv)⁶.

14. Nimetatud direktiivi artikli 1 lõike 1 kohaselt ühtlustatakse „direktiiviga [...] liikmesriikide need sätted, mis on vajalikud põhiõiguste ja -vabaduste, eelkõige eraelu puutumatuse kaitse võrdväärse taseme tagamiseks isikuandmete töötlemise puhul elektroonilise side sektoris ja selliste andmete ning elektrooniliste sideseadmete ja -teenuste vaba liikumise tagamiseks ühenduses”.

15. Direktiivi artikli 1 lõike 2 kohaselt täpsustavad ja täiendavad kõnealuse direktiivi sätted Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995 aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta⁷ sätteid lõikes 1 nimetatud eesmärkidel.

16. Direktiivi 2002/58 artikli 2 punkt b määratleb mõiste liiklusandmed kui „andmed, mida töödeldakse side edastamiseks elektroonilises sidevõrgus või sellise edastamisega seotud arveldamiseks”.

17. Liiklusandmete töötlemist reguleerib artikkel 6:

„1. Abonentide ja kasutajatega seotud liiklusandmed, mida töötleb üldkasutatava sidevõrgu pakkuja või üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutaja, tuleb kustutada või muuta anonüümseks, kui neid ei ole enam vaja side edastamiseks, ilma et see piiraks käesoleva artikli lõigete 2, 3 ja 5 ning artikli 15 lõike 1 kohaldamist.

2. Töödelda võib liiklusandmeid, mis on vajalikud abonentide arвете ja sidumistasude jaoks. Selline töötlemine on lubatud ainult selle tähtaja lõpuni, mille jooksul võib arve

6 – EÜT L 201, lk 37; ELT eriväljaanne 13/29, lk 514.

7 – EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355.

õiguspäraselt vaidlustada või mille jooksul võib võtta meetmeid arve sissenõudmiseks.

3.–5. [...]

6. Lõikeid 1, 2, 3 ja 5 kohaldatakse, ilma et see piiraks pädevate asutuste võimalust saada kohaldatavate õigusaktide kohaselt liiklusandmeid vaidluste, eelkõige sidumist või arveldamist käsitlevate vaidluste lahendamiseks.”

18. Direktiivi 2002/58 artikli 6 lõikes 1 viidatud erand, mis sisaldub artikli 15 lõikes 1, on järgmine:

„Liikmesriigid võivad võtta seadusandlikke meetmeid, millega piiratakse käesoleva direktiivi artiklites 5 ja 6, artikli 8 lõigetes 1, 2, 3 ja 4 ning artiklis 9 sätestatud õiguste ja kohustuste ulatust, kui selline piiramine on vajalik, otstarbekas ja proportsionaalne abinõu selleks, et kaitsta direktiivi 95/46/EÜ artikli 13 lõikes 1 nimetatud riiklikku julgeolekut (s.t riigi julgeolekut), riigikaitset, avalikku korda, kriminaalkuritegude või

elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamise ennetamist, uurimist, avastamist ja kohtus menetlemist. Selleks võivad liikmesriigid muu hulgas võtta seadusandlikke meetmeid, millega nähakse ette andmete säilitamine piiratud aja jooksul käesolevas lõikes sätestatud põhjustel. Kõik käesolevas lõikes osutatud meetmed on kooskõlas ühenduse õiguse üldpõhimõtetega, kaasa arvatud Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõigetes 1 ja 2 osutatud põhimõtetega.”

19. Eeltoodud sätet selgitab direktiivi 11. põhjendus:

„(11) Nagu direktiivis 95/46/EÜ, ei käsitleta ka käesolevas direktiivis põhiõiguste ja -vabaduste kaitsmist selliste toimingute puhul, mis ei kuulu ühenduse õiguse reguleerimisalasse. Seega ei muuda käesolev direktiiv senist tasakaalu üksikisiku eraelu puutumatusse õiguse ja liikmesriikide võimaluse vahel võtta käesoleva direktiivi artikli 15 lõikes 1 osutatud meetmeid, mis on vajalikud avaliku korra, riigikaitse, riigi julgeoleku (kaasa arvatud riigi majanduslik heaolu, kui tegevus on seotud riigi julgeolekuga) ja kriminaalõiguse rakendamise seisukohast. Seega ei mõjuta käesolev direktiiv liikmesriikide võimalust

kuulata õiguspäraselt pealt elektroonilist sidet või võtta vajaduse korral meetmeid eespool nimetatud eesmärkidel ja kooskõlas inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsiooniga nii, nagu seda on tõlgendatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsustes. Sellised meetmed peavad olema asjakohased, rangelt proportsionaalsed kavandatud eesmärgiga ja vajalikud demokraatlikus ühiskonnas ning nendega peaksid kaasnema piisavad tagatised kooskõlas inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsiooniga.”

21. Direktiivi 2002/58 artikli 15 lõikes 1 viidatud direktiivi 95/46 artikli 13 lõige 1 on järgmine:

„1. Liikmesriigid võivad artikli 6 lõikes 1, artiklis 10, artikli 11 lõikes 1 ja artiklites 12 ja 21 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatuse piiramiseks võtta vastu õigusakte, kui sellised piirangud on vajalikud, et kindlustada:

a) riigi julgeolek;

20. Direktiivi 2002/58 artikkel 19 reguleerib nimetatud direktiivi suhet sellele ajaliselt eelnenud direktiiviga 97/66:

b) riigikaitse;

c) avalik kord;

„Alates artikli 17 lõikes 1 nimetatud kuupäevast tunnistatakse direktiiv 97/66/EÜ kehtetuks.

d) kuritegude või reguleeritud kutsealade ametieetika rikkumiste ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutuselevõtmine;

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile.”

e) liikmesriigi või Euroopa Liidu olulised majanduslikud või rahanduslikud huvid, sealhulgas raha-, eelarve- ja maksuküsimused;

f) jälgimine, kontrollimine ja regulaatiivne funktsioon, mis on kas või ajuti-selt seotud avaliku võimu teostamisega punktides c, d ja e osutatud juhtudel;

2006/24/EÜ, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist ja millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ¹⁰.

g) andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse.”

22. Lisaks tuleb märkida, et direktiivi 95/46 artikli 29 alusel loodi töörühm üksikisikute kaitseks seoses isikuandmete töötlemisega (edaspidi „töörühm”)⁸. Töörühm peab avaldama arvamust andmekaitsega seotud küsimustes. Sarnane ülesanne on EÜ artikli 286 ja määruse nr 45/2001⁹ alusel tegutsevatel andmekaitseinspektoritel.

24. Direktiiv 2006/24 kohustab liikmesriike muu hulgas liiklusandmeid säilitama. Direktiivi artikli 15 kohaselt peavad liikmesriigid direktiivi hiljemalt 15. septembriks 2007 üle võtma, kuid võivad Internetiga seotud andmete salvestamise lükata edasi 18 kuu võrra. Hispaania ei ole nimetatud võimalust kasutanud.

25. Direktiivi 2006/24 artikkel 11 lisab direktiivi 2002/58 artiklisse 15 uue lõike 1a:

23. Viimasena tuleks käesoleval juhul silmas pidada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006 aasta direktiivi

„Lõiget 1 ei kohaldata andmete suhtes, mille säilitamist eraldi nõutakse [...] direktiivi 2006/24/EÜ [...] artikli 1 lõikes 1 viidatud eesmärkidel.”

8 – Töörühma dokumendid on kättesaadavad aadressil: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/index_de.htm.

9 – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000 aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102).

10 – EÜT L 105, lk 54.

26. Direktiivi 2006/24 artikkel 4 reguleerib säilitatud andmete üleandmist järgmiselt:

teenuste ja elektroonilise kaubanduse seadus) artikli 12 lõigetega 1–3:

„Liikmesriigid võtavad vastu meetmed, millega tagatakse, et käesoleva direktiivi kohaselt säilitatud andmeid antakse ainult pädevatele siseriiklikele asutustele, konkreetsetel juhtudel ja vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Menetluse, mida tuleb järgida, ja tingimused, mis peavad olema täidetud säilitatud andmetele juurdepääsu saamiseks vastavalt vajaduse ja proportsionaalsuse nõuetele, määratleb iga liikmesriik siseriiklikus õiguses vastavalt asjakohastele sätetele Euroopa Liidu või rahvusvahelises avalikus õiguses ning eriti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, nagu Euroopa Inimõiguste Kohus seda tõlgendab.”

„Artikkel 12. Elektroonilisi ühendusi puudutavate liiklusandmete salvestamise kohustus

1. Elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste operaatorid, telekommunikatsioonivõrkudele juurdepääsu pakkujad ja hostingteenuste pakkujad peavad käesolevas artiklis ja vastavates rakendussätetes ette nähtud mahus kaheteistkümnelt kuu jooksul säilitama sõnumitest tekkinud side- ja liiklusandmed, mis on saadud infoühiskonna teenuste osutamisel.

B. Hispaania õigus

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus piirdub siseriikliku õiguse kajastamisel sisuliselt 11. juuli 2002 aasta Ley 34/2002 de Servicios de la Sociedad de la Información y de Comercio Electrónico (infoühiskonna

2. [...] Elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste operaatorid ja käesoleva artikliga hõlmatud teenuste pakkujad ei või salvestatud andmeid kasutada muul eesmärgil, kui on ette nähtud järgmises lõikes või lubatud seadusega, ja peavad rakendama kohaseid turvameetmeid, et vältida andmete kaotaminekut või muutmist, samuti volitamata isikute juurdepääsu andmetele.

3. Andmed salvestatakse selleks, et neid oleks võimalik kasutada kriminaalasja uurimise raames või avaliku korra ja riigikaitse huvides. Andmed tuleb teha kohtunike või kohtute või prokuratuuri nõudmisel neile kättesaadavaks. Kirjeldatud andmete üleandmine kaitsejõududele ja korrakaitseasutustele toimub andmekaitseäetete kohaselt.”

avaldaks hagejale teatud Interneti-kasutajate nimed ja aadressid. Promusicae tuvastas kõnealused isikud nn IP-aadresside ja samuti kasutamise päeva ja kellaaaja alusel.

28. Lisaks selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et autoriõiguste rikkumine on Hispaanias karistatav ainult siis, kui tegu on toime pandud kasu saamise eesmärgil.¹¹

30. IP-aadress on telefoninumbriga võrreldav numbriline aadressiformaat, mis võimaldab võrku ühendatud seadmete – nagu veebiserver, e-posti server või isiklik arvuti – sidet Internetis. Nii näiteks on Euroopa Kohtu veebileheküljed Internetist kättesaadavad serveri kaudu, mille IP-aadress on 147.67.243.28.¹² Veebilehe avamisel teatatakse arvutile, milles veebileht on salvestatud, selle poole pöördunud arvuti aadress, mis võimaldab andmete edastamist Interneti kaudu ühelt arvutilt teisele.

III. Tehniline taust, asjaolud ja põhi-kohtuasi

29. Põhikohtuasja hageja (Productores de Música de España, edaspidi „Promusicae”) on helisalvestiste, peamiselt audiovisuaalsete muusikasalvestiste produtsente ja väljaandjaid ühendav mittetulundusühing. Hageja taotles kohtult, et Hispaania Interneti-teenuste osutaja Telefónica de España SAU

31. Nii nagu telefonivõrguga liitumisel võib erakasutajate ühendamiseks Internetti väljastada staatilisi IP-aadresse. Seda esineb siiski harva, sest Internet on käesoleval ajal korraldatud veel nii, et igal Interneti-

11 – Kohus viitab Fiscalía General del Estado väljaandele Circular 1/2006, 5 de mayo de 2006, sobre los delitos contra la propiedad intelectual e industrial tras la reforma de la Ley Orgánica 15/2003, <http://www.fiscal.es/cs/blob/CIRCULAR%201-2006.doc?blobcol=urldata&blobheader=application%2Fmword&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1109248064092&ssbinary=true>, lk 37 jj.

12 – Allikas: www.dnsstuff.com.

ühenduse pakkujal on piiratud arv aadresse.¹³ Seepärast kasutatakse peamiselt, ja seda ka käesoleval juhul, dünaamilisi IP-aadresse, st Interneti-teenuse pakkuja määrab oma kliendile teenuse kasutamisel *ad hoc* ühe aadressi teenusepakkuja aadressikogumist. Loomulikult võib aadress iga ühenduse korral muutuda.

pakub, ja vastava aadressi saab seega välja selgitada.

32. Promusicae väitis, et ta tuvastas rea IP-aadresse, mida kasutati teatavatel aegadel tema liikmete autori- ja litsentsiõigustega kaitstud muusikafailide nn *filesharing*'uks.

34. Astumaks samme asjaomaste kasutajate vastu, nõuab Promusicae Interneti-teenuse pakkujalt Telefónica teavet, millistele kasutajatele määrati Promusicae tuvastatud IP-aadressid asjaomastel aegadel. Telefónica on võimalik teada saada, millist ühendust millal kasutati, sest ta salvestab pärast iga ühendust, kellele ja millal teatav IP-aadress määrati.

33. *Filesharing* on failide, nt muusikapalade või filmide vahetamise viis. Kasutajad kopeerivad esmalt failid oma arvutisse ja pakuvad neid seejärel igauhele, kes on kasutajaga ühendatud Interneti ja teatud programmi, antud juhul Kazaa kaudu. Tavaliselt¹⁴ kasutatakse selle isiku IP-aadressi, kes faili teistele

35. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi esialgu määruse, millega kohustas Telefónica't väljastama taotletud informatsiooni. Ent Telefónica esitas vastuväite, et kooskõlas *Ley de Servicios de la Sociedad de la Información y de Comercio Electrónico* artikliga 12 ei saa ta mingil juhul kohtule informatsiooni anda. Elektrooniliste sideteenuste operaator või osutaja võib teavet seaduse alusel säilitatud andmete kohta edastada üksnes kriminaalasja uurimise raames, avaliku korra kaitseks või riigi julgeolekule esineva ohu korral.

13 – Vt selle kohta komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile: Järgmise põlvkonna Internet – ennetavad meetmed uuele Interneti-protokollile IPv6 üleminekul, KOM(2002) 96.

14 – Tehniliselt näib samuti olevat võimalik varjata isiklikku IP-aadressi. Asjaomased pakkumised on siiski tasuta ja/või aeglased. Vt Wikipedia kannaet Anonymous P2P veebiaadressil http://en.wikipedia.org/wiki/Anonymous_p2p ja andmekaitserühma 21. novembri 2000 aasta töödokument WP 37 „Eraelu Internetis“, lk 86 jj, mis ei kajasta veel *filesharing*'ut.

36. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab võimalikuks, et kirjeldatud seisukoht on Hispaania õigusega kooskõlas, kuid leiab,

et kõnealune õigusnorm on sellisel juhul vastuolus ühenduse õigusega. Seepärast esitab ta Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

37. Menetluses osalesid Promusicae, Telefónica, Soome, Itaalia, Sloveenia, Ühendkuningriik ja komisjon. Menetluses ei osalenud tööühm¹⁵ ja Euroopa andmekaitseinspektor eelkõige seetõttu, et Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 23 ei näe ette nende osalemist. Andmekaitseõigusega seotud küsimuste lahendamisel on neil siiski oluline roll, mistõttu olen käesolevas kohtuasjas kerkinud küsimuste käsitlemisel pööranud erilist tähelepanu nende avaldatud arvamustele.

IV. Õiguslik hinnang

Kas ühenduse õigus ja täpsemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000 aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul artikli 15 lõige 2 ja artikkel 18, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001 aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 8 lõiked 1 ja 2, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004 aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta artikkel 8 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 lõige 2 ning artikkel 47 lubavad liikmesriikidel kriminaalasja uurimise raames või avaliku korra ja riigikaitse huvides, jättes seega kõrvale tsiviilmenetluse, piirata elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste operaatorite, telekommunikatsioonivõrgule juurdepääsu pakkuvate ettevõtjate ja hostingteenuste pakkujate kohustust säilitada ja teha kättesaadavaks sideteenuste osutamise seoses töödeldud andmed ja liiklusandmed, mis on saadud infoühiskonna teenuste osutamise käigus loodud ühenduste alusel?

38. Euroopa Kohus peab selgitama, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt nimetatud direktiividega on kooskõlas sideteenuste osutamise seoses töödeldud andmete (edaspidi „sideandmed”) edastamise kohustuse piiramine kriminaaljälituse ja sarnaste menetlustega, jättes kõrvale tsiviilmenetluse.

39. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et Hispaania õiguse ja ühenduse õiguse vahel on vastuolu. Samas jätab kohus

¹⁵ – Vt eespool punkt 22.

tähelepanuta, et Hispaania õiguse kõnealune säte tugineb direktiivi 2002/58 artiklile 15 ja võtab suures osas üle selle sõnastuse. Direktiiv sisaldab sätteid andmekaitse kohta elektroonilise side valdkonnas ja täiendab seega direktiivi 95/46 üldiseid andmekaitsetsätteid.

tusi.¹⁷ Kui Hispaania õigus ei jäta kahtlust selleks, et kõnealuste andmete üleandmine on keelatud, siis ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotletud direktiivide tõlgendamine tuua kaasa Telefónica kohustamist andmete üleandmiseks. Kohtuasja seniste materjalide põhjal ei saa siiski välistada, et Hispaania õigust saab tõlgendada direktiividega kooskõlas. Niivõrd kui selline võimalus ei ole välistatud, ei saa käesolevat eelotsusetaotlust pidada ebaoluliseks.¹⁸

40. Seega tuleb uurida, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu nimetatud sätetega on andmekaitsetsätteid silmas pidades kooskõlas keelata Interneti-ühenduse pakkujatel identifitseerida teatavate abonendiliinide valdajad, et võimaldada autoriõiguste rikkumisest ajendatud tsiviilmenetluse läbiviimist.

B. Eri direktiivide omavaheline suhestumine

A. Taotluse vastuvõetavus

41. Eelotsusetaotluse vastuvõetavus võib olla kahtluse all tulenevalt selle lahendamise olulisusest.¹⁶ Direktiiv ei loo isikutele kohus-

42. Mõned menetlusosalised pööravad tähelepanu praktiliselt ainult eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt nimetatud direktiivide tõlgendamisele. Sealjuures rõhutavad nad järjekindlalt tõhusa õiguskaitse vajadust autoriõiguste rikkumise korral. Komisjon seevastu toob õigustatult esile, et kõnealused kolm direktiivi ei käsitle andmekaitseõigust.

16 – Vt 16. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-3/04: Poseidon Chartering (EKL 2006, lk I-2505, punkt 14) ja 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-217/05: Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio (EKL 2006, lk I-11987, punkt 17) vastavalt täiendavate viidetelega.

17 – Vt 5. oktoobri 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-397/01–C-403/01: Pfeiffer jt (EKL 2004, lk I-8835, punkt 108) ja 3. mai 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-387/02, C-391/02 ja C-403/02: Berlusconi jt (EKL 2005, lk I-3565, punkt 73).

18 – Vt 16. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-105/03: Pupino (EKL 2005, lk I-5285, punkt 31 jj, eriti punkt 48).

43. Elektroonilist kaubandust käsitleva direktiivi 2000/31 artikli 1 lõike 5 punkti b kohaselt ei kohaldata direktiivi infoühiskonna teenuste valdkonnas, mida reguleerivad andmekaitse direktiiv 95/46 ja direktiiv 97/66, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatus kaitset telekommunikatsioonisektoris. Viimane direktiiv on vahepeal asendatud direktiiviga 2002/58, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatus kaitset elektroonilise side sektoris.

44. Samuti sätestab direktiivi 2001/29 autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikkel 9, et muu hulgas ei reguleeri direktiiv andmekaitse ja eraelu puutumatus valdkondi.

45. Direktiiv 2004/48 intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta ei suhestu nii selgelt. Direktiivi artikli 2 lõike 3 punkt a sätestab, et nimetatud direktiiv ei mõjuta direktiivi 95/46. Promusicae järeldeb eelnevalt, et samas nimetatud direktiiv 2002/58 ei ole direktiivi 2004/48 reguleerimisalas kohaldatav.

46. Esitatud väidet võiks mõista sel viisil, et põhimõtte *lex posterior derogat legi priori* kohaselt tuleb direktiivi 2004/48 eelistada direktiivile 2002/58, mitte sõnaselgelt välisatunud direktiivile 95/46. Selle vastu räägib asjaolu, et direktiivi 2002/58 artikli 1 lõike 2 kohaselt täpsustab ja täiendab nimetatud direktiiv direktiivi 95/46. Direktiivil 2004/48 niisugust ülesannet ei ole. Pigem ei tohi viimati nimetatud direktiiviga loodud intellektuaalomandi kaitse direktiivi teise põhjenduse kohaselt takistada isikuandmete kaitset, sh ka Internetis. Oleks vastuoluline eranditult loobuda täpsustavatest ja täiendavatest sätetest, mis käsitlevad igal juhul vajalikku andmekaitset Internetis, ja lähtuda samal ajal üldnormidest. Õigem oleks laiendada direktiivi 95/46 puudutatavat erandit ka direktiivile 2002/58.

47. Seda lahendust toetab seoses siinkohal käsitletava ja direktiivi 2004/48 artikli 8 lõigetest 1 ja 2 tuleneva teabeõigusega samuti tõsiasi, et see kehtib artikli 8 lõike 3 punkti e alusel, piiramata muid õigusnorme, mis reguleerivad isikuandmete töötlemist. Komisjoni ettepanekus ei rõhutatud täiendavalt

sõnaselgelt andmekaitset, vaid see lisati direktiivi selle arutamise ajal nõukogus ja parlamendis.¹⁹ Direktiiv 2002/58 sisaldab just selliseid õigusnorme ja selle kohaldamist ei välista vähemalt siinkohal käsitletava direktiivi 2004/48 artiklist 8 tulenev õigus teabele.

48. Lisaks tuleb märkida, et ka TRIPS-lepings²⁰ ei nõua direktiivi 2004/48 eelistamist andmekaitse normidele. Promusicae väidab õigustatult, et TRIPS-i artiklid 41 ja 42 nõuavad intellektuaalomandi tõhusat kaitset, ning eelkõige peab olema võimalik õiguste kohtulik kaitse. Õigus teabele on ette nähtud TRIPS-i artiklis 47 üksnes vahetult õigusrikkujate suhtes.²¹ Osalisriigid võivad nimetatud õiguse tagada, kuid vastavalt artikli 47

sõnastusele ei pea nad seda tegema.²² Direktiivi 2004/48 artiklist 8 tuleneva teabeõiguse laiendamine suhetele kolmandate isikutega ületab eelnimetatud võimaluse piirid. Seda võib andmekaitsega piirata, ilma et tekiks vastuolu TRIPS-lepinguga.

49. Kõigile kolmele eelotsusetaotluse esitanud kohtu nimetatud direktiivile tuleb eelistada andmekaitse direktiive 95/46 ja 2002/58. Erinevalt mõne menetlusosalise seisukohast ei tähenda see seda, et andmekaitse osutuks olulisemaks nimetatud direktiivide eesmärkidest. Pigem tuleb andmekaitse direktiivide raames leida andmekaitse ja teiste eesmärkide vahel suhteline tasakaal.

C. Andmekaitse

19 – Vrd komisjoni ettepaneku artikli 9 lõike 3 punkti e (KOM(2003) 46) nõukogu 19. detsembri 2003 aasta konsolideeritud eelnõu sarnase sättega (nõukogu dokument 16289/03) ja parlamendi muudatustega eelnõu artikli 9 lõike 3 punktiga e (ELT 2004 C 102 E, lk 242 jj), mille nõukogu muutmata üle võttis.

20 – Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu lisas I C olev intellektuaalomandi õiguste kaubandus-aspekte leping, mille nõukogu kiitis heaks Euroopa Ühenduse nimel tema pädevuses olevates valdkondades 22. detsembri 1994 aasta otsusega 94/800/EÜ (EÜT L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80). TRIPS on lühend nimetusest *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*.

21 – TRIPS-i artikli 42 neljanda lause saksakeelset versiooni võib (vääralt) mõista nii, et tõhus õiguskaitses peab ette nägema konfidentsiaalse teabe üleandmise, kuid tegelikult peab asjaomane säte võimaldama vastuvõetavuse korral konfidentsiaalse teabe kaitse kohtulikus menetluses. Õeldud kinnitavad selgemini autentset versioonid (inglise, prantsuse ja hispaania keeles). Samuti Daniel Gervais, *The TRIPS Agreement, Drafting History and Analysis*, London 2003, lk 291.

50. Käesolevas kohtuasjas on teisesest õigusest asjakohased elektroonilise side sektoris andmekaitset käsitleva direktiivi 2002/58

22 – Samal seisukohal olid nõukogu ja komisjon direktiivi 2004/48 vastuvõtmisel (nõukogu 9. veebruari 2004 aasta dokument 6052/04, lk 6 jj).

sätted ja nende kõrval direktiivi 95/46 andmekaitse üldine regulatsioon. Euroopa Kohus on samas andmekaitse põhiõiguslikest alustest tuletanud olulisi pidepunkte nimetatud teise õiguse sätete tõlgendamiseks.

52. Isikuandmete edastamine kolmandale isikule riivab eelneva kohaselt sõltumata edastatud teabe edasisest kasutamisest asjaomaste isikute õigust eraelu puutumatusel ja seega on see sekkumine EIÕK artikli 8 tähenduses.²⁵

1. Andmekaitse seos põhiõigustega

51. Andmekaitse rajaneb põhiõigusel eraelu puutumatusel, mis tuleneb eelkõige 4. novembril 1950 Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artiklist 8.²³ 7. detsembril 2000 Nice'is väljakuulutatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta²⁴ (edaspidi „harta“) artikkel 7 kinnitab nimetatud põhiõigust ja artikkel 8 rõhutab eraldi põhiõigust isikuandmete kaitsele kõrvuti andmekaitse aluspõhimõtetega.

53. Kõnealune sekkumine on vastuolus EIÕK artikliga 8, v.a kui see on „seaduses sätestatud“.²⁶ Prognoositavuse nõude kohaselt peab see olema sõnastatud nii täpselt, et seaduse adressaadid saavad oma käitumises vastavalt sellele juhinduda.²⁷ Prognoositavuse nõue on andmekaitseõiguses, täpsemalt harta artikli 8 lõikes 2 sõnaselgelt nimetatud eesmärgipärasusega omandanud erilise tähenduse. Direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punktis b täpsustatud eesmärgipärasuse kohaselt võib isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ega või töödelda hiljem viisil, mis on vastuolus kõnealuste eesmärkidega.

54. Isikuandmete töötlemine kui eraellu sekkumine peab lisaks olema proportsio-

23 – 20. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-465/00, C-138/01 ja C-139/01: Österreichischer Rundfunk jt (EKL 2003, lk I-4989, punkt 73 jj).

24 – EÜT 364, lk 1.

25 – Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt, punkt 74.

26 – Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt, punkt 76.

27 – Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt, punkt 77 koos viidetega Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale.

naalne taotletud eesmärkidega.²⁸ Niisiis peab esinema tungiv ühiskondlik vajadus ning meede peab olema proportsionaalne taotletud ja õigustatud eesmärgiga.²⁹

55. Käesolevas kohtuasjas tuleb õigustatud eesmärkidenä vaadelda autoriõiguste valdajate asjaomaseid põhiõigusi, eriti omandikaitset ja õigust tõhusale kohtulikule kaitsele. Nimetatud põhiõigused kuuluvad väljakuununud kohtupraktika kohaselt ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka³⁰, mida kinnitavad ka harta artiklid 17 ja 47. Harta artikli 17 lõige 2 rõhutab, et intellektuaalomand kuulub omandiõiguse kaitsealasse.³¹

seadusandja otsustustega, samuti aga ühenduse õiguse tõlgendamisel Euroopa Kohtus. Siiski on ka liikmesriikidel kohustus neid järgida direktiivide ülevõtmisel liikmesriikidele jääva seadusandliku autonoomia kasutamisel. Liikmesriikide ametiasutused ja kohtud peavad lisaks siseriikliku õiguse andmekaitse direktiividega kooskõlalisele tõlgendamisele silmas pidama ka seda, et nad ei juhinduks direktiivide tõlgendusest, mis on vastuolus ühenduse õiguskorras kaitstud põhiõiguste või ühenduse õiguse üldpõhimõtetega.³²

2. Andmekaitse direktiivide kohaldatavus

56. Tasakaal asjaomaste põhiõiguste vahel tuleb saavutada eelkõige ühenduse

28 – Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt, punkt 80.

29 – Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt, punkt 83 koos viidetega Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale.

30 – Vt omandi kohta 11. juuli 1989 aasta otsus kohtuasjas 265/87: Schröder (EKL 1989, lk 2237, punkt 15), 28. aprilli 1998 aasta otsus kohtuasjas C-200/96: Metronome Musik (EKL 1998, lk I-1953, punkt 21) ja 6. detsembri 2005 aasta otsus liidetud kohtuasjades C-453/03, C-11/04, C-12/04 ja C-194/04: ABNA jt (EKL 2005, lk I-10423, punkt 87) ja tõhusa õiguskaitse kohta 15. mai 1986 aasta otsus kohtuasjas 222/84: Johnston (EKL 1986, lk 1651, punktid 18 ja 19), 15. oktoobri 1987 aasta otsus kohtuasjas 222/86: Heylens jt (EKL 1987, lk 4097, punkt 14), 25. juuli 2002 aasta otsus kohtuasjas C-50/00 P: Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu (EKL 2002, lk I-6677, punkt 39) ja 13. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-432/05: Unibet (EKL 2007, lk I-2271, punkt 37).

31 – Samuti juba ka eespool 30. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Metronome Musik, punktid 21 ja 26 ja viimasest ajast Euroopa Inimõiguste Kohtu 11. jaanuari 2007 aasta otsus kohtuasjas Anheuser-Busch Inc. vs. Portugal (kaebus 73049/01, punkt 72).

57. Teisene õigus täpsustab põhiõigustest tulenevaid andmekaitse põhimõtteid ja täiendab neid käesoleva asja lahendamiseks tähtsust omavast aspektist. Nimelt ei näe direktiivid ette üksnes andmekaitse siduvust riigiasutuste jaoks, vaid laiendavad selle samas ka üksikisikutele, v.a kui direktiivi 95/46 artikli 3 lõike 2 teise taande

32 – Vt 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-101/01: Lindqvist (EKL 2003, lk I-12971, punkt 87).

kohaselt ei ole tegemist füüsilise isiku tegevusega isiklikel või kodustel eesmärkidel.³³ Ühendus teostab ja täpsustab see läbi andmekaitse põhiõigusest tulenevat kaitse-eesmärki.³⁴

on täidetud andmekaitseõiguse kohaldamise muud eeldused.

58. Autoriõiguste rikkumise tõttu tsiviilmenetluse algatamine Promusicae poolt ja Telefónica tegevus sideandmete töötlemisel ei ole hinnatavad tegevusena isiklikel või kodustel eesmärkidel. See nähtub sideandmete töötlemise puhul ka direktiivi 2002/58 olemasolust, mis ei nimeta erandina tegevust isiklikel või kodustel eesmärkidel, vaid lähtub üldjuhul põhimõttest, et andmekaitse hõlmab isikuandmete töötlemist elektrooniliste sideteenuste pakkujate poolt. Seega ei jää asjaomaste andmete edastamine eraettevõtjate vahel andmekaitse kohaldamisalast välja. Järelikult tuleb kontrollida, kas käesoleval juhul

59. Direktiivi 2002/58 artikli 3 lõike 1 kohaselt kohaldatakse sama direktiivi isikuandmete töötlemise suhtes, mis toimub seoses üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutamisega ühenduse üldkasutatavates sidevõrkudes. Direktiivi 2002/58 artikli 2 kohaselt määratletakse nimetatud mõisted direktiivis 95/46 ja direktiivis 2002/21.³⁵

60. Internetile juurdepääsu võimaldamine on avalik elektrooniline sideteenus direktiivi 2002/21 artikli 2 punkti c tähenduses, st tavaliselt tasu eest osutatav teenus, mis seisneb tervikuna või peamiselt signaalide edastamises elektrooniliste sidevõrkude kaudu.

61. Teave, millistele kasutajatele mingil ajal teatav IP-aadress määrati, on isikuandmed direktiivi 95/46 artikli 2 punkti a tähenduses,

33 – Vt eespool 32. jonealusel märkuses viidatud kohtuotsus Lindqvist, punkt 46 jj.

34 – Bundesverfassungsgericht lähtub side konfidentsiaalsuse osas oma 9. oktoobri 2002 aasta otsuses (1 BvR 1611/96 ja 1 BvR 805/98, BVerfGE 106, 28 [37], www.bundesverfassungsgericht.de avaldatud redaktsioonis, punkt 21) ja 27. oktoobri 2006 aasta otsuses (1 BvR 1811/99, Multimedia und Recht 2007, 308, www.bundesverfassungsgericht.de avaldatud redaktsioonis, punkt 13) isegi riigi vastavast kaitsekohustusest. Käesolevas asjas ei ole siiski tarvidust otsustada, kas erasikute andmeõiguslik kaitse ühenduses tugineb ühenduse tungivale kaitsekohustusele.

35 – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002 aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (EÜT L 108, lk 33, ELT eriväljaanne 13/29, lk 349).

nimelt teave tuvastatud või tuvastatava³⁶ füüsilise isiku kohta. Nimetatud andmete abil saab vastavat IP-aadressi kasutades sooritatud toimingud seostada Internetti ühendatud arvuti omanikuga.

andmed, mida töödeldakse side edastamiseks elektroonilises sidevõrgus.

62. Kõnealuste andmete üleandmine on direktiivi 95/46 artikli 2 punkti b kohaselt sõnaselge näide töötlemise, st toimingu kohta, olenemata sellest, kas see on automatiseeritud või mitte.

63. Ühtlasi on ajutiselt määratud kasutajate IP-aadressid vähemalt liiklusandmed direktiivi 2002/58 artikli 2 punkti b tähenduses, st

3. Kohaldatavad töötlemiskeelud

64. Direktiivi 2002/58 artikli 5 lõike 1 kohaselt hõlmab side konfidentsiaalsus ka sidepidamisega seotud liiklusandmeid. Liikmesriigid peavad keelama eeskätt liiklusandmete salvestamise või muul viisil pealtkuulamise või jälgimise kõigil teistel isikutel peale kasutajate, kui selleks puudub asjaomaste kasutajate luba, seda välja arvatud juhul, kui need isikud on selleks saanud vastavalt artikli 15 lõikele 1 seadusest tuleneva loa.

36 – Kuivõrd IP-aadresside omanikud on välja selgitatavad tänu Interneti-teenuste pakkuja poolt aadresside omistamise salvestamisele, on juba IP-aadressi vastuvõtmine Promusicae poolt isikuandmete töötlemine, mis peab vastama andmekaitse nõuetele; vt Rechtbank Utrecht'i 12. juuli 2005 aasta otsus: Brein (194741/KGZA 05-462, Promusicae menetlusdokumendi lisa 5, punktid 4.24 jj), töörühma 18. jaanuari 2005 aasta töödokument WP 104: Intellektuaalomandi õigustega seonduvad andmekaitseküsimused, lk 4, samuti Prantsuse õiguse alusel tehtud Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) 18. oktoobri 2005. aasta otsus (Délibération) 2005-235 ja 21. detsembri 2006 aasta otsus 2006-294 (kättesaadav <http://www.legifrance.gouv.fr/WAspad/Recherche-ExperteCnil.jsp>). Agencia Española de Protección de Datos'e teatatud töötlemistoimingute registris <https://www.agpd.es/index.php?idSeccion=100>, sisaldub Promusicae asjaomane teatis.

65. Direktiivi 2002/58 artikli 6 lõige 1 sätestab sidevõrkude opereerimisel liiklusandmete salvestamise kohta üheselt, et abonentide ja kasutajatega seotud liiklusandmed, mida töötleb üldkasutatava sidevõrgu pakkuja või üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutaja, tuleb kustutada või muuta anonüümseks, kui neid ei ole enam vaja side edastamiseks, ilma et see piiraks sama artikli lõigete 2, 3 ja 5 ning artikli 15 lõike 1 kohaldamist.

66. Isikuga seotud Interneti kasutamist puudutavate liiklusandmete salvestamine ja üleandmine tuleb seega põhimõtteliselt keelata.

4. Erandid töötlemiskeeldudest

67. Nimetatud töötlemiskeeldudest esineb erandeid. Need on sõnastatud direktiivi 2002/58 artiklites 6 ja 15.

a) Erandid direktiivi 2002/58 artikli 6 lõigetes 2, 3 ja 5

68. Direktiivi 2002/58 artikli 6 lõikes 1 sõnaselgete eranditena nimetatud lõiked 2, 3 ja 5 ei ole kohased alused lõikest 1 tulenevast töötlemiskeelust kõrvalekaldumiseks, et anda andmed üle Promusicae'le.

69. Direktiivi 2002/58 artikli 6 lõige 2 lubab erandina töödelda neid liiklusandmeid

mahulises ja ajalises ulatuses, mis on vajalik abonentide arvete ja sidumistasude jaoks. Juba on kaheldav, kas vaadeldav erand üldse lubab salvestada, kellele ja millal määrati teatav dünaamiline IP-aadress. Üldjuhul ei ole asjaomane teave vajalik teenusepakkuja tasude arvutamiseks. Tavapärased tasu arvutamise viisid lähtuvad teenusepakkuja kaudu loodud ühenduse kestusest või kasutaja andmeside mahust, kui ei ole kokku lepitud piiramatust juurdepääsu kasutamises kindla hinna eest. Kui aga IP-aadressi töötlemine ei ole tasu arvutamiseks vajalik, siis ei tohi aadressi selleks ka salvestada.³⁷

70. Sellest olenemata ei ole artikli 6 lõige 2 kohane alus liiklusandmete üleandmiseks kolmandatele isikutele, kes soovivad kasutajate suhtes võtta meetmeid toimingute tõttu, mis tehti seda IP-aadressi kasutades. Kirjeldatud meetmetel puudub seos abonentide arvete ja sidumistasudega.

37 – Vt töörihma 29. jaanuari 2003 aasta arvamus WP 69: Liiklusandmete säilitamine arvlemise eesmärgil, punkt 2.8.

71. Samuti ei ole asjakohane direktiivi 2002/58 artikli 6 lõike 3 erand. See lubab üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutajal elektrooniliste sideteenuste turustamiseks ja lisaväärtusteenuste osutamiseks töödelda andmeid vaid siis, kui kasutaja on andnud eelnevalt oma nõusoleku.

72. Lõpuks ei saa Promusicae tugineda ka direktiivi 2002/58 artikli 6 lõikele 5. Selle kohaselt võivad kolmandad isikud teenusepakkujate loal töödelda liiklusandmeid kindlal eesmärgil, eriti pettuste vastu võitlemise eesmärgil. 29. põhjendusest johtub, et pettus on elektrooniliste sideteenuste kasutamine ilma nende eest tasumata. Promusicae ei tegutse Telefónica loal ja autoriõiguste rikumine ei ole pettus eeltoodud tähenduses.

b) Direktiivi 2002/58 artikli 6 lõige 6

73. Promusicae on seisukohal, et liiklusandmete üleandmine ja kasutamine on autoriõigustest tulenevate nõuete tsiviilõiguslikuks maksmapanemiseks lubatud siiski direktiivi 2002/58 artikli 6 lõike 6 alusel. Selle järgi

on pädevatel asutustel võimalus kooskõlas kehtivate õigusnormidega saada liiklusandmeid vaidluste, eelkõige sidumist või arveldamist käsitlevate vaidluste lahendamiseks.

74. Kõnealune säte ei saa siiski liiklusandmete üleandmist Promusicae'le õigustada juba seetõttu, et Promusicae ei ole pädev asutus vaidluste lahendamiseks. Ka põhikohtuasja vaidluses Promusicae ja Telefónica vahel ei ole äratuntavat vajadust kõnealuste sideandmete üleandmiseks kohtule. Lahendamaks vaidlusalust küsimust, kas Telefónica'l on õigus ja kohustus anda andmed üle Promusicae'le, ei ole kohtul eelnevalt vaja nende andmetega tutvuda.

75. Asjaolu, et Promusicae taotleb andmeid eesmärgiga alustada menetlust asjaomaste kasutajate vastu, ei võimalda samuti andmete üleandmist direktiivi 2002/58 artikli 6 lõike 6 alusel.

76. Direktiivi 2002/58 artikli 6 lõike 6 tõlgendus, mille kohaselt ainuüksi eesmärk kasutada liiklusandmeid kohtuvaidluses lubaks nende üleandmist võimalikule

vastaspoolele, on kõnealuse sätte sõnas-tuses piisavate pidepunktide puudumise tõttu vastuolus prognoositavuse nõudega, mida tuleb järgida, kui seadusega lubatakse sekkuda eraellu ja andmekaitmesse. Lisaks artikli 6 lõikes 1 sõnaselgelt nimetatud ja suhteliselt selgelt määratletud erandi-tele artikli 6 lõigetes 2, 3 ja 5 ning artikli 15 lõikes 1 lisanduks uus praktiliselt piiritlemata erand.³⁸ Selle erandiga ei pea elektrooni-liste sideteenuste kasutaja artikli 6 sõnastuse kohaselt arvestama.

77. Niisuguse erandi ulatus oleks ka väga lai ja seda ei saa pidada taotletud eesmär-kide suhtes proportsionaalseks. Kasutaja peaks põhimõtteliselt pidevalt, st mitte ainult autoriõiguste rikkumisel arvestama teda puudutavate liiklusandmete üleandmi-sega kolmandale isikule, kes mingil põhjusel soovib alustada kohtumenetlust kasutaja vastu. On välistatud, et sedalaadi kohtuvaid-lused põhineksid tungival ühiskondlikul vaja-dusel EIÕK artikli 8 tähenduses,³⁹ nagu seda tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus.

78. Direktiivi 2002/58 artiklis 6 sätestatud liiklusandmete salvestamise eesmärgid kõne-levad üleandmise veelgi rangema piiramise kasuks. Direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punkti b järgi võivad ainult salvestamise eesmärgid õigustada andmete üleandmist. Direktiivi 2002/58 artikli 6 kohaselt on liik-lusandmete puhul nimetatud eesmärgid side-võrgu pakkumine, abonentide arved, kasutaja nõusolekul turustamine ja lisateenuste osu-tamine ning lisaks sellele loetletule andmete töötlemine teenuse osutaja loal kliendipä-ringute käsitlemisel ja pettuste tuvastamisel eelnevalt⁴⁰ nimetatud tähenduses. Vaidluste lahendamine ei ole liiklusandmete salvesta-misel eraldi eesmärk, vaid üksnes võimaldab pädeval asutusel tutvuda andmetega. See-tõttu on andmetega tutvumine piiratud vaid-lustega, mis on seotud salvestamise eesmär-kidega.⁴¹ Tõendite kogumist kolmandate isikutega peetavates vaidlustes ei ole salves-tamise eesmärgina nimetatud.

79. Ülaltoodud põhjustel ei saa soovitud liiklusandmete üleandmist Promusicae'le

38 – Vt direktiivi 97/66 artikli 6 lõike 4 tõlgendamise kohta minu 29. jaanuari 2004 aasta ettepanek kohtuasjas C-350/02: komisjon vs. Madalmaad (EKL 2004, lk I-6213, punkt 71).

39 – Vt eespool punkt 54.

40 – Vt eespool punkt 72.

41 – Selles osas ei maksa üle tähtsustada minu seisukohta, mille esitasin teises kontekstis „vaidluste mitmekesisuse“ kohta eespool 38. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas: komisjon vs. Madalmaad esitatud ettepaneku punktis 81.

põhjendada direktiivi 2002/58 artikli 6 lõikega 6.

ning avaliku korra ja riigi julgeoleku kaitsega. Teistel eesmärkidel ei ole salvestatud andmete üleandmine lubatud.

c) Direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1

80. Direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 lubab ka piirata artikli 6 lõikes 1 sätestatud õigusi. Kooskõlas direktiivi 95/46 artikli 13 lõikega 1 peab nimetatud piirang olema demokraatlikus ühiskonnas vajalik, otstarbekas ja proportsionaalne selleks, et tagada riigi riiklik julgeolek (s.t riigi julgeolek), riigikaitse, avalik kord, kriminaalkuritegude ennetamine, uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine või elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamine.

81. Hispaania kasutas lubatud erandit ja kohustas teenusepakkujaid Ley 34/2002 artikli 12 lõikega 1 salvestama liiklus- ja sideandmeid. Andmete üleandmine on siiski sõnaselgelt piiratud kuritegude uurimise

82. Võib kahelda, kas kõikide kasutajate liiklusandmete salvestamine ja teatavas mõttes säilitamine on põhiõigustega kooskõlas⁴², eriti kui see toimub ilma konkreetse kahtlustuseta⁴³. Ent kuna Hispaania regulatsioon on igati kooskõlas direktiivi 2002/58 artikli 15 lõikega 1, võib käesoleva menetluse tarvis andmete säilitamise lubatavust eeldada. Kahtluste vajalikul määral hajutamiseks väljuks põhiõiguste käsitlemine käesoleva menetluse raamest, kuna see ei puuduta artikli 15 lõike 1 kehtivust.⁴⁴ Võimalik, et ühel päeval tuleb asjaomast küsimust uurida

42 – Vt Euroopa andmekaitseinspektori arvamus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (mis käsitleb üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist ning millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ) ettepaneku kohta (KOM(2005) 438 (lõplik)) (ELT C 298, lk 1) ja Euroopa andmekaitseinspektori 21. oktoobri 2005 aasta arvamus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (mis käsitleb üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist ning millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ) ettepaneku kohta (KOM(2005) 438 (lõplik)) ning 25. märtsi 2006. aasta arvamus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006 aasta direktiivi 2006/24/EÜ, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist ja millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ kohta.

43 – Saksa Bundesverfassungsgericht peab selliseid sekkumisi oluliseks, sest isik ei anna kõnealuseks sekkumiseks mingit alust, kuid teda võib ka õiguspärase käitumise puhul hirmutada kuritarvitamise riskide või jälgimise tunde tõttu; vt 4. aprilli 2006 aasta otsus ristjälituse (sks k Rasterfahndung) kohta (1 BvR 518/02, *Neue Juristische Wochenschrift* 2006, 1939 [1944], www.bundesverfassungsgericht.de avaldatud redaktsioonipunkt 117).

44 – Vt 11. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-408/95: Eurotunnel jt (EKL 1997, lk I-6315, punkt 33 jj).

tulenevalt direktiivist 2006/24, mis sätestab ühenduse õiguses andmete säilitamise kohustuse.⁴⁵ Kui Euroopa Kohus peab vajalikuks andmete säilitamise lubatavuse kontrollimist käesolevas kohtuasjas, tuleb suuline menetlus uuesti avada, et Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud menetlusosalisel saaksid võimaluse arvamust avaldada.

84. Direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 nimetab sõnaselgelt kahte tüüpi erandite aluseid, nimelt esiteks esimesed neli alternatiivi nagu riiklik julgeolek (s.t riigi julgeolek), riigikaitse, avalik kord ja kuritegude ennetamine, uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine, ja teiseks viienda alternatiivina elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamine. Lisaks viitab direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 direktiivi 95/46 artikli 13 lõikele 1, mis sisaldab täiendavaid erandi tegemise aluseid.

83. Keskseks kujuneb siiski küsimus, kas direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 lubab soovitud ja säilitatud andmete üleandmist Promusicae'le. Kui üleandmine on andmekaitseõiguse seisukohalt lubatud, siis tuleb nimelt kontrollida, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu nimetatud direktiivid – ja nendega kaitstud autoriõiguste valdaja omand – nõuavad vastava võimaluse kasutamist. Sellisel juhul on Hispaania kohtud kohustatud kasutama kõiki olemasolevaid tõlgendusvõimalusi üleandmise lubamiseks.⁴⁶

Direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 seos direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktiga g

85. Andmete üleandmise esimene alus võiks tuleneda direktiivi 2002/58 artikli 15 lõikest 1 koosmõjus direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktiga g. Direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punkt g lubab isikuandmete üleandmist teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks. Erinevalt teistest direktiivi 95/46 artikli 13 lõikes 1 loetletud erandite alustest ei viita direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 otseselt

45 – Praegu on kohtuasjas C-301/06 menetluses Iirimaa hagi nõukogu ja parlamendi vastu (ELT 2006 C 237, lk 5 avaldatud teade). Iirimaa taotleb direktiivi 2006/24 tühistamist vale õigusliku aluse valiku tõttu. Seevastu ei käsitle hagi küsimust, kas andmete säilitamine on kooskõlas põhiõigustega.

46 – Vt eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lindqvist, punkt 87.

kõnealusele alusele, kuid direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 lubab saksakeelses redaktsioonis piiranguid „vastavalt direktiivi 95/46 artikli 13 lõikele 1”.

kasutatakse viitamiseks sõnastust „direktiivi 95/46 artikli 13 lõikes 1 nimetatud”.⁴⁸ Niisugune sõnastus põhineb seadusandja teadlikul otsustusel. Nagu komisjon rõhutab, ei soovinud nõukogu asjaomase regulatsiooni esmakordsel vastuvõtmisel direktiivis 97/66 tervikuna üle võtta direktiivi 95/46 artikli 13 lõikes 1 loetletud erandite aluseid ja otsustas käesoleva eiregulatsiooni kasuks.⁴⁹

86. Eraldi vaadelduna võiks eelnevat pidada viiteks *kõigile* direktiivi 95/46 artikli 13 lõikes 1 loetletud erandi tegemise alusele.⁴⁷ Niisuguse käsitluse vastu kõneleb tõsiasi, et direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 ise nimetab erandite aluseid, mis lubavad piiranguid „vastavalt direktiivi 95/46 artikli 13 lõikele 1”. Need alused vastavad ainult osaliselt direktiivi 95/46 artikli 13 lõikes 1 loetletud alustele ja ei sisalda viimase punktis g märgitud erandit teiste isikute õiguste kaitseks. Seetõttu kehtivad direktiivi 95/46 artikli 13 lõikes 1 loetletud alused elektroonilise side valdkonnas niivõrd, kuivõrd need on sõnaselgelt märgitud direktiivi 2002/58 artikli 15 lõikes 1.

88. Selle järelduse kasuks kõneleb ka tõsiasi, et direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 on erinorm direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 suhtes.⁵⁰ Viimane kehtib kõigi isikuandmete suhtes sõltumata nende kontekstist. Seepärast on selle sõnastus suhteliselt üldine, kuna peab olema kohaldatav paljudel erinevatel asjaoludel.⁵¹ Esimesena märgitud erinorm seevastu piirdub elektroonilise sidega

87. Erinevalt saksa keeleversioonist tuleneb kirjeldatud regulatsioon teistest keeleversioonidest selgemalt. Ebaselge „vastavalt” asemel

48 – Pärast mitmesuguste lubatud õigustuste loetelu kasutatakse näiteks prantsuskeelses versioonis sõnastust „comme le prévoit l'article 13, paragraphe 1, de la directive 95/46/CE”, ingliskeelses versioonis sõnastust „as referred to in Article 13(1) of Directive 95/46/EC” ja hispaaniakeelses versioonis sõnastust „a que se hace referencia en el apartado 1 del artículo 13 de la Directiva 95/46/CE”.

49 – Vt komisjoni märkuste 6. joonealune märkus.

50 – Ulrich Sieber/Frank Michael Höfiger, *Drittauskunftsansprüche nach § 101a UrhG gegen Internetprovider zur Verfolgung von Urheberrechtsverletzungen*, Multimedia und Recht 2004, lk 575 (lk 582), ja Gerald Spindler/Joachim Dorschel, *Auskunftsansprüche gegen Internet-Service-Provider*, Computer und Recht 2005, lk 38 (lk 45 jj).

51 – Vt selle kohta eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lindqvist, punkt 83.

47 – Nii näiteks on Christian Cychowski, *Auskunftsansprüche gegenüber Internetzugangspvidern „vor” dem 2. Korb und „nach” der Enforcement-Richtlinie der EU*, Multimedia und Recht 2004, lk 514 (lk 517 jj) seisukohal, et erandi ülevõtmine Saksa õigusesse lubab autoriõiguste rikkujaid puudutavate liiklusandmete üleandmist nimetatud õiguste valdajatele.

seotud isikuandmetega ja tugineb eelnevaga võrreldes suhteliselt täpsele hinnangule, kui oluliselt riivab isikuga seotud liiklusandmete üleandmine andmekaitse põhiõigust.

sihipäraselt teistest Internetti ühendatud arvutitest andmete allalaadimiseks. Selle jaoks ei ole tarvis süsteemivastaselt sidesüsteemi manipuleerida, näiteks hankida võõrasse arvutisse sisenemiseks salasõna või eksitada teist arvutit kasutajaidentiteedi osas.⁵²

89. Järelikult ei õigusta direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis g nimetatud teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse isikuga seotud liiklusandmete üleandmist.

Elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamine

92. Komisjon on seisukohal, et direktiivi 2002/58 artikli 15 lõikes 1 on silmas peetud süsteemiga vastuolus olevat kasutamist, mis ohustab sidesüsteemi terviklikkust või turvalisust. Eelõeldu tulenevat ka normi kujunemisloost, sest kõnealune mõiste võeti kasutusele määruses 97/66 sageduste korrektse kasutamise eesmärgil.

90. Lisaks tuleb andmete üleandmise alusena vaadelda direktiivi 2002/58 artikli 15 lõikes 1 viienda alternatiivina nimetatud elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamist.

91. Elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamise mõiste võimaldab sisuliselt kahte tõlgendust seoses asjaomaste käitumisviisidega, nimelt kasutamine keelatud eesmärkidel või süsteemiga vastuolus. Autoriõiguste rikkumine on kindlasti keelatud eesmärk. Seejuures saab sidesüsteemi kasutada

93. Volitamata kasutamise mõiste kitsas tõlgendus on vastavuses direktiivi 2002/58 artikliga 5 kaitstud side konfidentsiaalsusega. Keelatud eesmärkidel kasutamist saab

52 – Süsteemivastane kasutamine esineb üldjuhul ka toimingute puhul, mille eest karistatakse nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/222/JSK infosüsteemide vastu suunatud rünnete kohta (EÜT L 69, lk 67) alusel.

harilikult tuvastada üksnes side sisu jälgimise teel.

õigussuhetest tulenevate kohustustega väljaspool karistusõigust, nt töösuhe või kohustused perekonna ees. On isegi võimalik, et elektrooniliste sideteenuste pakkuja ei kiida heaks juurdepääsu teatavale teabele või selle levitamist. Seega on keeruline piiritleda, millised nimetatud õigussuhetest lubavad liiklusandmete või koguni teabevahetuse sisu salvestamist ja üleandmist. Eeltoodud kaalutlustel ei oleks kõnealuse piiramise aluse lai tõlgendus kooskõlas prognoositavuse nõudega.

94. Artikli 15 lõige 1 õigustab küll side konfidentsiaalsuse erandeid, kuid volitamata kasutamise mõiste laia tõlgenduse korral oleksid muud otseselt nimetatud erandid liigsed ja neil puuduks praktiline mõju, sest riikliku julgeoleku, avaliku korra ja riigikaitse ohustamine ning kuriteod elektroonilise sidesüsteemi vahendusel on üldjuhul keelatud eesmärgiga.

95. Samas oleks keelatud eesmärgil toimuva side puhul laiaulatusliku erandi rakendamine prognoosimatu ja muudaks isikuga seotud liiklusandmete kaitse sisutuks.

97. Lisaks tuleb märkida, et isikuga seotud liiklusandmete kaitse lai tõlgendamine muudab side konfidentsiaalsuse kaitse suures osas sisutuks. Elektroonilise sidesüsteemi keelatud eesmärgil kasutamise tõhusaks kontrollimiseks tuleks kogu side salvestada ja see sisu osas intensiivselt läbi töötada. Sel juhul muutuks tegelikkuseks nn „klaasist“ kodanik.

96. Juba karistusõigusega keelatud sidetoimingute hulk on suhteliselt suur. Lisaks võib side sattuda vastuollu teatavatest

98. Järelikult tuleb eelistada komisjoni tõlgendust. Elektroonilise sidesüsteemi keelatud kasutamine hõlmab seega ainult

süsteemivastast, mitte aga volitamata eesmärgil kasutamist.

ühenduse õiguse reguleerimisalasse. Seega ei muuda direktiiv senist tasakaalu üksikisiku eraelu puutumatuse õiguse ja liikmesriikide võimaluse vahel võtta direktiivi artikli 15 lõikes 1 osutatud meetmeid, mis on vajalikud avaliku korra, riigikaitse, riigi julgeoleku (kaasa arvatud riigi majanduslik heaolu, kui tegevus on seotud riigi julgeolekuga) ja kriminaalõiguse rakendamise seisukohast.

Direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 esimese nelja alternatiivi erandite alused

99. Liiklusandmete üleandmise alusena tuleb seega kaaluda veel ainult direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 nelja esimest alternatiivi, eeskätt kriminaalkuritegude ennetamine, uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine ning avalik kord.

101. Nagu Euroopa Kohus on juba sedatanud, on seejuures tegemist riigile või riigiasutustele omase tegevusega.⁵³ Ametiasutused võivad küll kohustada eraisikuid abi osutama⁵⁴, kuid õigusrikkumiste menetlemine eraisikute omal vastutusel ei kuulu eeltoodud erandite hulka. Ainuüksi seetõttu võimaldavad direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 esimesed neli alternatiivi liiklusandmete üleandmist ainult riigiasutustele, mitte aga otse Promusicae'le.⁵⁵

53 – Eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lindqvist, punkt 43.

54 – 30. mai 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-317/04 ja C-318/04: parlament vs. nõukogu ja parlament vs. komisjon (EKL 2006, lk I-4721, punkt 58).

55 – Promusicae andmetel vastab eelnevale tuginev järeldus direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 kolmanda ja neljanda alternatiivi kohta Prantsusmaa, Itaalia ja Belgia õiguslikule olukorrale, kus olevat ette nähtud, et pädevad riiklikud asutused võivad nõuda isikuga seotud liiklusandmete väljaandmist. Andmekaitsetöörühm läheb eespool 36. joonealuses märkuses viidatud dokumendis WP 104, lk 8 veelgi kaugemale ja piirab üleandmise üksnes kriminaalasjade menetlejatega: „Direktiivide 2002/58/EÜ ja 95/46/EÜ vastavuse ja usalduse põhimõtted ei luba Interneti-teenuste pakkujatel andmekogumeid, mida teavad eesmärkidel töödeldakse ja mis peamiselt puudutavad telekommunikatsiooniteenuseid, üle anda kolmandatele isikutele, nt õiguste valdajatele; selgetel õiguslikel alustel on siinkohal erandiks õiguskaitseorganid.”

100. Direktiivi 2002/58 üheteistkümnese põhjendus selgitab artikli 15 lõike 1 esimest nelja alternatiivi. Selle põhjenduse kohaselt ei kehti direktiiv valdkondades, mis ei kuulu

102. Samuti on kaheldav, kas käesoleval juhul oleks võimalik andmete üleandmine ametiasutustele direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 neljanda alternatiivi alusel – st kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise ja kohtus menetlemise eesmärgil. Nagu komisjon õigustatult märgib, eeldab see ühtlasi *Promusicae* väidetud autoriõiguste rikkumiste käsitlemist kuritegudena.

104. Lisaks tuleb kaaluda direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 erandite kolmandat alternatiivi, nimelt avalikku korda. Põhivabadusi käsitleva kohtupraktika kohaselt saab avaliku korra ja julgeoleku kaitsmisele tugineda vaid siis, kui esineb tegelik ja piisavalt suur oht, mis puudutab ühiskonna põhihuve.⁵⁷

105. Autoriõiguste kaitse on ühiskondlik huvi, mille tähtsust on ühendus korduvalt rõhutanud. Isegi siis, kui õiguse valdaja huvi on esmajoonel isiklikku, mitte avalikku laadi, on nimetatud eesmärk ikkagi tunnustatav ühiskonna põhihuvina. Õigusvastane *filesharing* ohustab autoriõiguste kaitset ka tegelikult.

103. Nagu tuleneb direktiiv 2001/29 artikli 8 lõikest 1 ja direktiivi 2004/48 artiklist 16, ei ole ühenduse õiguse kohaselt karistatavus välistatud, sest liikmesriigi seadusandja peab otsustama, kas ja millisel viisil karistatakse autoriõiguste rikkumiste eest. Seadusandja võib *filesharing*'u puhul ette näha karistuse autoriõiguste rikkumise eest. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel eeldab nimetatud toimingute karistatavus Hispaania tegutsemist kasusaamise eesmärgil.⁵⁶ Sellekohaseid pidepunkte ei ole seni esitatud.

106. Samas ei ole kindel, et eraviisiline *filesharing*, eriti ilma kasu saamise

56 – Vt eespool punkt 28.

57 – Vt nt 29. aprilli 2004 aasta otsus liidetud kohtuasjades C-482/01 ja C-493/01: Orfanopoulos ja Oliveri (EKL 2004, lk I-5257, punkt 66) isikute vaba liikumise ja 14. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-54/99: Église de scientologie (EKL 2000, lk I-1335, punkt 17) kapitali vaba liikumise kohta.

eesmärgita ohustaks piisavalt oluliselt autoriõiguste kaitset, et õigustada kõnealuse erandi kohaldamist. On nimelt vaieldav, kui suurt tegelikku kahju põhjustab eraviisiline *filesharing*.⁵⁸

107. Seadusandja ülesanne on eeltoodu hindamine tingimusel, et Euroopa Kohus seda kontrollib. Eriti juhul, kui liikmesriigid näevad eraviisilise *filesharing*'u teel autoriõiguste rikkumise eest ette karistuse, hindavad nad toimepandud tegu, ning kohaldamisele tuleb sel juhul siiski direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 neljas alternatiiv, mistõttu puudub vajadus tugineda avaliku korra kaitsele.

108. Karistatavus oleks küll kaalukas viide autoriõiguste kaitse piisavalt tõsisele ohustamisele, kuid karistusõigus ei ole tingimata ainus viis, mille abil seadusandja saab anda hinnangu valemäärtuste järgimisele. Pigem võib seadusandja antava hinnangu olulisust tõsta seeläbi, kui ta kõigepealt näeb ainult ette isikuga seotud liiklusandmete üleandmise, selleks et võimaldada tsiviilkorras menetlemist. Kirjeldatud regulatsiooni eelduseks jääb, et andmekaitset ei tohi võimaliku autoriõiguse rikkumise tõttu väheoluliste juhtumite korral piirata.

109. Eelkirjeldatud regulatsioon peab prognoositavusepõhimõttest ja andmekaitseõiguse eesmärkidest lähtuvalt piisava selgusega näitama, et isikuga seotud liiklusandmete salvestamine ja üleandmine Internetiteenuse pakkuja poolt toimub muu hulgas ka autoriõiguste kaitseks. Samuti tuleb silmas pidada, et tuginedes direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 kolmandale alternatiivile, on avaliku korra kaitse riigiasutuste – kohtute või andmekaitsega seotud järelevalveasutuste – ülesanne ja liiklusandmeid ei saa õiguste eraõiguslikele valdajatele väljastada ilma nimetatud asutusi kaasamata.

110. Ühenduse seadusandja ei ole seni otsustanud andmekaitse normidest kõrvale kalduda, selleks et menetleda autoriõiguste rikkumisi. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu nimetatud direktiivid ei ole asjakohased, sest nagu juba märgitud⁵⁹, ei hõlma need andmekaitset. Õeldu kehtib eriti teabeõiguse kohta direktiivi 2004/48 artikli 8 tähenduses, mille sõnastusega võiks lugeda hõlmatuks

58 – Vt 13. detsembri 2005. aruanne DSTI/ICCP/IE(2004)12/FINAL. (<http://www.oecd.org/dataoecd/13/2/34995041.pdf>, lk 76 jj) Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon informanduse töörühmale (OECD).

59 – Vt eespool punkt 42 jj.

ka Interneti-kasutajate tuvastamine. Ilma et see piiraks nimetatud sätte kohaldamist, kohaldatakse lõike 3 punkti e kohaselt muid õigusnorme, mis reguleerivad isikuandmete töötlemist.

ametiasutustele, et võimaldada *filesharing*'u teel autoriõiguste rikkumise menetlemist nii kriminaal- kui ka tsiviilkorras. Liikmesriigid ei pea seda siiski tegema.

111. Seega ei oleks võimalik seda ette näha, kui eespool nimetatud direktiividest tuletak liklusandmete salvestamise eesmärgid, mida ei ole seal sõnaselgelt sätestatud, nii nagu seda nõuavad prognoositavuse põhimõte ja direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punkt b.⁶⁰ Samuti puudub viide riigiasutuste kaasamise kohta isikuga seotud liklusandmete üleandmisel õiguste eraõiguslikele valdajatele.

113. Võrreldes rikutud õiguse valdajale isikuga seotud liklusandmete vahetu üleandmisega on eeltoodu käesoleval juhul leebem meede ja tagab samas võrreldes kaitstud õiguspositsiooniga üleandmise proportsionaalsuse.

114. Riigiasutuse kaasamine on leebem seetõttu, et erinevalt üksikisikust on põhiõigused riigiasutustele vahetult siduvad. Riigiasutused peavad eelkõige järgima menetluslikke tagatise. Lisaks arvestavad nad üldjuhul asjaoludega, mis autoriõiguste rikkumises süüdistatava kasutaja süüd kergendavad.

112. Sellegipoolest võivad *liikmesriigid* ühenduse õiguse praegust seisut arvesse võttes direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 kolmanda ja neljanda alternatiivi alusel sätestada, et isikuga seotud liklusandmed antakse üle

115. Olukorras, et ühel IP-aadressil on mingil ajahetkel rikutud autoriõigusi, ei saa veel järeldada, et need teod pani toime

60 – Vt eespool punkt 53.

abonent, kellele vastav IP-aadress oli selleks ajaks määratud. Samuti on võimalik, et tema Interneti-ühendust või arvutit on kasutanud keegi teine. Viimatikirjeldatu võib isegi toimuda tema teadmata, nt ebapiisavalt kaitstud kaablita kohaliku võrgu kaudu⁶¹ või kui kolmas isik on Internetis „üle võtnud” tema arvuti.

118. Seadusandja näeb ette sekkumise üksnes õigusrikkumise piisava kahtluse korral. Sealjuures on tegemist ulatusliku otsustus- ja kaalutusõigusega. Direktiivi 2001/29 artikli 8 lõike 1 ja direktiivi 2004/48 artikli 16 kohaselt peavad karistused olema küll sobivad, tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatava mõjuga, siiski tuleb seejuures arvesse võtta asjaomase autoriõiguste rikkumise kaalukust.

116. Erinevalt riigiasutustest ei ole autoriõiguse valdajal huvi nimetatud asjaolusid silmas pidada või välja selgitada.

117. Samuti on riigiasutuste kaasamisel paremini tagatud isikuga seotud liiklusandmete üleandmise otstarbekus.

119. Isikuga seotud liiklusandmete üleandmise võimalust saab järelikult piirata eriti raskete juhtudega, nagu kasu saamise eesmärgil sooritatud tegu, st kaitstud teoste õigusvastane kasutamine, mis oluliselt mõjutab nende majanduslikku kasutamist õiguse valdaja poolt. Direktiivi 2004/48 üheksandast põhjendusest nähtub, et Interneti keskkonnas toimepandud õigusrikkumiste korral peab autoriõiguste maksmapanekul keskenduma rasketele juhtudele. Ühendkuningriik märgib õigustatult, et põhjenduses

61 – Vt töörühma International Working Group on Data Protection in Telecommunications 15. aprilli 2004 aasta töödokument juhtmevabade võrkude võimalike riskide kohta, kättesaadav inglise ja saksa keeles <http://www.datenschutz-berlin.de/doc/int/iwgdpt/index.htm>. Stefan Dörhöfer, *Empirische Untersuchungen zur WLAN-Sicherheit mittels Wardriving*, <https://pi1-old.informatik.uni-mannheim.de:8443/pub/research/theses/diplomarbeit-2006-doerhoefer.pdf>, lk 98 järgi olid uurimuse läbiviimise ajal Saksamaal kõigist võrkudest ca 23% üldse turvama ja 60% olid turvatud ebapiisavalt. Arvutirünnete meetodite kohta vt Erik Tews, Ralf-Philipp Weinmann ja Andrei Pshkin, *Breaking 104 bit WEP in less than 60 seconds*, <http://eprint.iacr.org/2007/120.pdf>.

on nimetatud piraatkoopiate levitamist Interneti kaudu, ent see omab tähtsust vaid organiseeritud kuritegevuse kontekstis.

riigiasutuste pädevusse või need koguni puuduvad.

5. Direktiiv 2006/24

120. Omandiõigus ja õigus tõhusale õiguskaitsele ei sea kahtluse alla meetme sobivusele antavat hinnangut. Kindlasti on autoriõiguste valdajatel põhiõigustele tuginedes võimalik leida kohtulikku kaitset õigusrikkumiste vastu. Siiski erinevalt *Promusicae* osundatud näitest kohtuasjas *Moldovan jt vs. Rumeenia*⁶² ei ole käesoleval juhul küsimus selles, kas kohtusse pöördumise õigus on olemas, vaid õiguse valdajate käsutusse antavates õigusrikkumist tõendavates vahendites.

122. Käesoleval juhul ei vii teistsuguse tulemuseni ka direktiiv 2006/24. Kuigi selle kohaselt ei kehti direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 direktiivi 2006/24 alusel salvestatud andmete kohta, ei ole vaidlusaluseid andmeid siiski salvestatud uue direktiivi kohaselt. Ka *Promusicae* sõnul ei ole nimetatud direktiiv seega *ratione temporis* kohaldatav.

121. Riigi kaitsekohustused ei tähenda seda, et õiguse valdajale tuleks anda piiramatud vahendid õigusrikkumise väljaselgitamiseks. Puuduseks ei saa pidada, kui õigusrikkumiste tuvastamisel jäävad teatavad õigused

123. Isegi kui direktiiv 2006/24 oleks kohaldatav, ei oleks selle kohaselt lubatud isikuga seotud liiklusandmete üleandmine *Promusicae*'le. Direktiivi artikli 1 alusel võib salvestamise eesmärk olla üksnes raskete kuritegude uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine. Direktiivi artikli 4 kohaselt võib asjaomaseid andmeid üle anda ainult pädevatele asutustele.

62 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 12. juuli 2005 aasta otsus (kaebused 41138/98 ja 64320/01, paragrahv 118 jj).

124. Kui käesoleval juhul direktiivist 2006/24 üldse midagi teadmiseks võtta, siis on see ühenduse seadusandja väärtusotsustus, et liiklusandmete salvestamine ja kasutamine on praegu ühenduse territooriumil nõutav ainult raskete kuritegude korral.

126. Juhul kui ühendus peab vajalikuks autoriõiguste senisest ulatuslikumat kaitset, on eelduseks andmekaitset reguleerivate normide muutmine. Tänapäevani ei ole seadusandja vastavaid samme siiski veel astunud. Pigem on ta direktiivide 2000/31, 2001/29 ja 2004/48 vastuvõtmisega ette näinud seniste andmekaitsenormide edasi kehtimise ning ei ole ka valdkonnaspetsiifiliste direktiivide 2002/58 ja 2006/24 vastuvõtmisel pidanud põhjendatuks piirata andmekaitset intellektuaalomandi kaitsmise eesmärgil.

6. Järeldus andmekaitse osas

125. Ühenduse õigusega ja eriti direktiiviga 2000/31, direktiiviga 2001/29 ja direktiiviga 2004/48 on direktiivi 2002/58 valguses kooskõlas, kui liikmesriigid välistavad isikuga seotud liiklusandmete üleandmise autoriõiguste rikkumise tsiviilkorras menetlemise eesmärgil.

127. Direktiiv 2006/24 võiks pigem tekitada olukorra, kus autoriõiguste rikkumist puudutavaid vaidlusi silmas pidades tuleb tugevdada ühenduse õigusega tagatud andmekaitset. Isegi kriminaalasjade menetlemisel tekib nimelt küsimus, millises ulatuses võib kooskõlas ühenduse põhiõigusega andmekaitsele võimaldada rikutud õiguste valdajatel tutvuda uurimistulemustega, kui need põhinevad direktiivi 2006/24 kohaselt salvestatud liiklusandmete analüüsil. Ühenduse õigus ei puuduta praegu asjaomast küsimust seetõttu, kuna andmekaitse direktiivid ei ole kohaldatavad kriminaalmenetluses.⁶³

63 – Vt eespool 54. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus parlament vs. nõukogu ja parlament vs. komisjon, punkt 58.

V. Ettepanek

128. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsuse küsimustele järgmiselt:

Ühenduse õigusega on kooskõlas, kui liikmesriigid välistavad isikuga seotud liiklusandmete üleandmise autoriõiguste rikkumise tsiviilkorras menetlemise eesmärgil.